

Subjekty pravé a nepravé

Václav Dostál z Ústí n.L. mne upozornil na chybu v mém *Úvodu do filosofování* (na str. 48, text je z 5.12.71), kde – v rozporu s ostatním kontextem – uvádím mezi příklady na „subjekt“ také „vícebuněčné organismy žijící pohromadě“, „společenstva organismů“ a společenství inteligentních bytostí (dokonce „meziplanetární a mezihvězdná“). Tady bylo při vydání opravdu na místě připomenout nutnost rozlišování mezi organismy či subjekty pravými a naproti tomu nikoli zevnitř organizovanými společenstvími, jako jsou kvazi-subjekty, pseudo-subjekty nebo nepravé subjekty. (Terminologie je zatím neustálená, ale rozdíly je třeba dělat hned.) Jde stejně o pouhou analogii k tomu, jak jsme povinni rozlišovat pravé události od nepravých. Určitý problém je a nějaký čas asi zůstane spojen s tím, že slovo „nepravý“ je zavádějící, jako by šlo o něco buď neskutecného nebo pochybného. Pravé události mají charakter přírodní resp. přirozený, nepravé události jsou (vždy relativně a lépe nebo hůře integrovány vnějšími subjekty resp. v jejich vzájemných reakcích, případně spolupráci apod. V případě nepravých subjektů jde však skutečně o pseudosubjekty, často vysloveně nebezpečné jakýmsi tendencemi se od pravých subjektů odtrhnout a stát se emancipovanými elementy, které opravdu pravé subjekty jakoby napodobují a dokonce nahrazují (nebo tak jsou aspoň vnímány, pochopitelně nesprávně a někdy velmi škodlivě).

Jako minimální opravu bych navrhoval doplnit na str.48, § 1, ř. 8. „... Takovými subjekty (event. kvazi-subjekty) jsou např. ...“; ale nejlépe snad jen v poznámce, protože původní text – i s chybami – je třeba zachovat co možno beze změn.

Jedno je však zcela zřejmé: je naprosto zapotřebí alespoň předběžně vypracovat hlavní rozdíly mezi pravými subjekty a subjekty „nepravými“ resp. zdánlivými, které však rozhodně nelze považovat za pouhé „hromady“. Les (podobně jako jiné biotopy) nelze považovat za „pravý“ subjekt“, ale ani za hromady stromů, keřů, dalších rostlů, ale i hub a plísní, živočichů všeho druhu atd., půdy a hornin a mnohého dalšího. Je třeba upřesnit, v čem spočívá onen rozdíl mezi integrováním zevnitř a integrováním zvnějšku: proč lze strom považovat za celek sjednocený zevnitř, zatímco na kvazi-sjednocenosti lesa se musí podílet mnoho organismů, neboť les sám žádné integrační centrum nemá.

(Písek, 121012-1.)